

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто основні поняття про фондовий ринок, етапи його становлення. Наведено об'єктивні дані розвитку фондового ринку в Україні.

Аннотация. Рассмотрены основные понятия о фондовом рынке, этапы его становления. Приведены объективные данные развития фондового рынка в Украине.

Annotation. The basic concepts about the stock market, the stages of its formation have been regarded, the objective data of stock market development in Ukraine have been presented.

Ключові слова: фондовий ринок, первинний і вторинний ринок цінних паперів, Закон України, фондова біржа, регулювання фондового ринку.

Метою даної роботи є розкриття суті фондового ринку, його становлення та розвиток на сучасному етапі в Україні, а також регулювання процесу торгівлі.

Багатьох вчених зацікавили торги на фондових біржах і вони досить активно займалися вивченням проблем фондових ринків. До найвідоміших російських вчених належать такі, як: Б. Альохіна, В. Галанова, Л. Ігоніна, І. Костікова, Я. Міркіна, А. Абрамов, М. Капітан, Г. Ердман.

Фондовим ринком або ринком цінних паперів називають усю сукупність установ, організацій та учасників, що взаємодіють між собою з приводу торгівлі цінними паперами – акціями, облигаціями, опціонами, ф'ючерсами. "Фондовим" ринок цінних паперів називають тому, що основна мета виходу підприємства на нього – залучення у свій фонд додаткових грошових коштів за рахунок продажу частини підприємства або отримання позики. Даний вид діяльності активно розвивається і пропонує непогану можливість вкладення грошей. Якщо говорити про вік і застосовності технічного та фундаментального аналізу, то фондовий ринок перебуває мабуть на першому місці. У даний час розрізняють два види ринку цінних паперів: первинний і вторинний.

Основною відмінністю первинного ринку є реалізація цінних паперів, які вийшли на продаж. Особи або організація, що випустили такого типу паперу, є емітентами, а сам процес первинного висунення називається емісією. Інвесторами є покупці цих цінних паперів.

Вторинний ринок відрізняється від первинного багаторазовим перепродажем цінних паперів, утворених на первинному ринку. Суб'єктами вторинного ринку є досвідчені учасники й інвестори. За допомогою участі в торгах на вторинному ринку можна вигідно і в стислий термін розподілити свої капітали в перспективні фірми та галузі. Таким чином, забезпечується постійний перерозподіл цінних капіталів від дрібних власників цінних паперів до великих. Також тут формується ринковий курс, що відповідає всім вимогам попиту та пропозиції розміщених на даному ринку цінних паперів.

Взаємовідносини первинного та вторинного ринку носять суперечливий характер. Незважаючи на те що ці два процеси відокремлені один від одного, первинний ринок не може без існування вторинного ринку. У підсумку, первинний ринок – це інструмент, призначений для розміщення наявних цінних паперів, тоді як вторинний ринок – це складний процес маніпуляції цінними паперами, що припускає безперервне їх пересування між різними фінансовими формуваннями.

Ринок цінних паперів в Україні розпочав своє становлення у 1991 році з прийняттям Закону України "Про цінні папери і фондову біржу". Тоді Україна на законодавчому рівні отримала інструменти та професійних учасників ринку цінних паперів, які брали активну участь у створенні вітчизняного фінансового сектору економіки.

Найбільш важливим при визначенні правових засад здійснення державного регулювання ринку цінних паперів став Указ Президента України, яким 12 червня 1995 року утворено Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку. Відповідно до Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів" [11] в Україні визначено її завдання, функції, повноваження, права, відповідальність та відносини з іншими державними органами з питань регулювання та контролю на ринку цінних паперів.

Сьогоднішній фондовий ринок в Україні все ще перебуває на стадії становлення. Аналізуючи останній період функціонування вітчизняного фондового ринку, можна зробити висновок про наявність позитивних тенденцій в розвитку ринку. Цьому сприяла інфраструктура фондового ринку, яка, незважаючи на складність та суперечність економічних процесів, що активно проходять в Україні, має схильність до розвитку і зростання. Однак у зв'язку з поширенням світової фінансово-економічної кризи на українському фондовому ринку у 2009 році показники зменшилися приблизно на 70 % у порівнянні з максимальними значеннями за попередні роки.

На етапі становлення фондового ринку важливе значення набуває регулювання, здійснюване державними органами. Об'єктивна необхідність упровадження ефективних механізмів зумовлена тим, що в Україні державні заходи впливу на розвиток фондового ринку здійснюються несистемно і некомплексно. Окрім того, вони є суперечливими, що різко знижує результативність функціонування фондового ринку і, відповідно, показники розвитку вітчизняної економіки.

Вітчизняний фондовий ринок було створено за дуже короткий період часу. Кількісну динаміку розвитку фондового ринку за період 2003 – 2010 років наведено в таблиці.

Таблиця

Розвиток фондового ринку України у 2003 – 2010 роках, млрд грн

Показник	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Обсяг зареєстрованих цінних паперів	24,8	64,35	86,64	110,26	145,02	207,01	291,08	424,33
Обсяг зареєстрованих випусків акцій	31,68	47,29	69,69	86,79	127,59	152,40	195,94	245,94
Кількість професійних учасників фондового ринку	–	1290	1321	1346	1401	1394	1488	1576
Відношення загального обсягу торгів фондового ринку до ВВП, %	21,40	29,01	45,20	76,82	90,63	96,5	91,70	106,30
Обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств	0,07	0,69	4,27	4,24	4,11	12,75	22,07	44,48

Як видно, найкращі результати показують показники 2008 – 2010 роки, тобто можна сказати, що ринок швидко нарощує обсяги.

Отже, варто зробити висновок, що здійснення послідовної цілеспрямованої політики формування в Україні ефективного фондового ринку є принципово важливою складовою завершення процесу ринкової трансформації національної економіки, забезпечення інституційної збалансованості останньої, суттєвим чинником зміцнення національної конкурентоспроможності у довгостроковій перспективі.

Наук. керівн. Хмеленко Г. Г.

Література: 1. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 2. Динаміка показників фондового ринку // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 8. – С. 43. 3. Собкевич О. В. Фондовий ринок та посилення його ролі в економічному розвитку України [Електронний ресурс] / О. В. Собкевич. – Режим доступу : <http://www.inventure.com.ua/>. 4. Ромашко О. Ю. Регулювання міжнародних фондових ринків : навч. посібн. / О. Ю. Ромашко. – К. : КНЕУ, 2000. – 240 с.